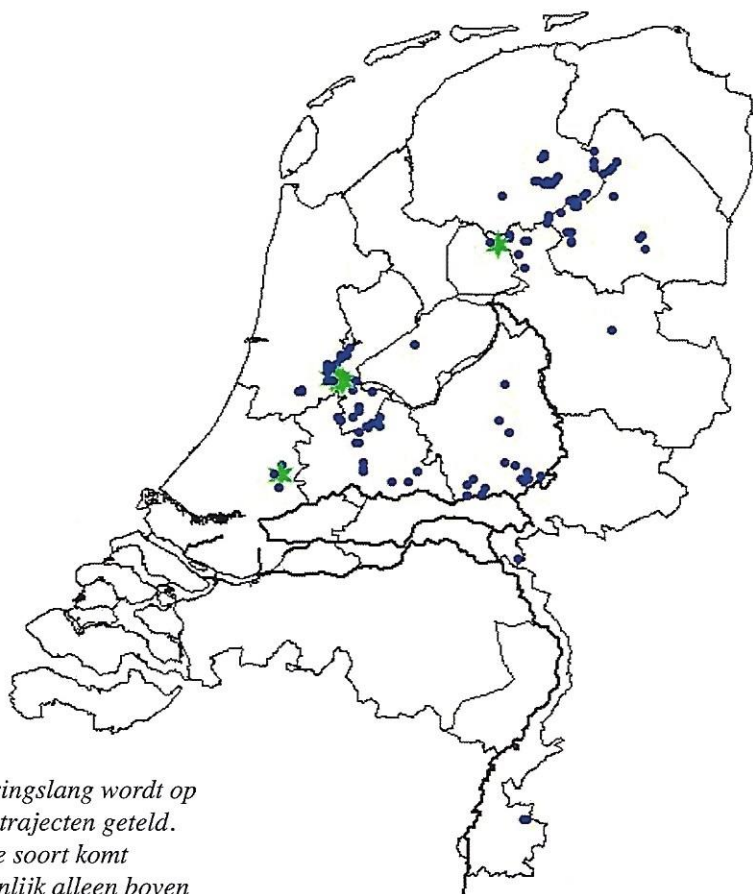

RINGSLANG - EEN SLANG MET AANPASSINGEN

Sinds de start van het Meetnet Reptielen in 1994 laat de trend van de ringslang landelijk geen grote toe- of afname zien. De ringslang wordt op 127 trajecten geteld, een zeer representatief meetnet derhalve. De opportunistische ringslang komt in tal van landschapstypen voor; alleen al in Nederland bewoont de ringslang hoog- en laagveen, heide- en bosgebieden, moeras, uiterwaarden, landgoederen, stortplaatsen, voormalige zwembaden, rivier- en dijkmilieus etc. Meer dan andere slangen kan deze soort ook buiten de natuurgebieden leven, nabij steden als Amsterdam, Utrecht, Gouda en Arnhem liggen zelfs zeer individurijke trajecten van de ringslang.

De ringslang wordt op 127 trajecten geteld. Deze soort komt eigenlijk alleen boven de grote rivieren voor. Individuele trajecten zijn te vinden bij Amsterdam, Gouda en in de Noordoostpolder, waar 20 of meer slangen tijdens één telronde zijn gezien

Makkelijke slang I

De ringslang laat zich meestal makkelijk zien, is niet giftig dus goed te vangen, is vanwege de gele ring zeer herkenbaar, vlucht met veel lawaai, en zoekt regelmatig de nabijheid van mensen op – kortom een makkelijke slang om waar te nemen en te monitoren. Veel trajecten bevatten een dijklichaam ($\pm 40\%$), denk hierbij naast waterkerende dijken ook aan spoordijken en waterhuishoudkundige dijken in hoogveengebieden. Op deze dijken zijn ringslangen het hele jaar door te vinden want behalve als overwinteringsplek doen ze ook dienst als plek om te paren, te vervellen, te zonnen.

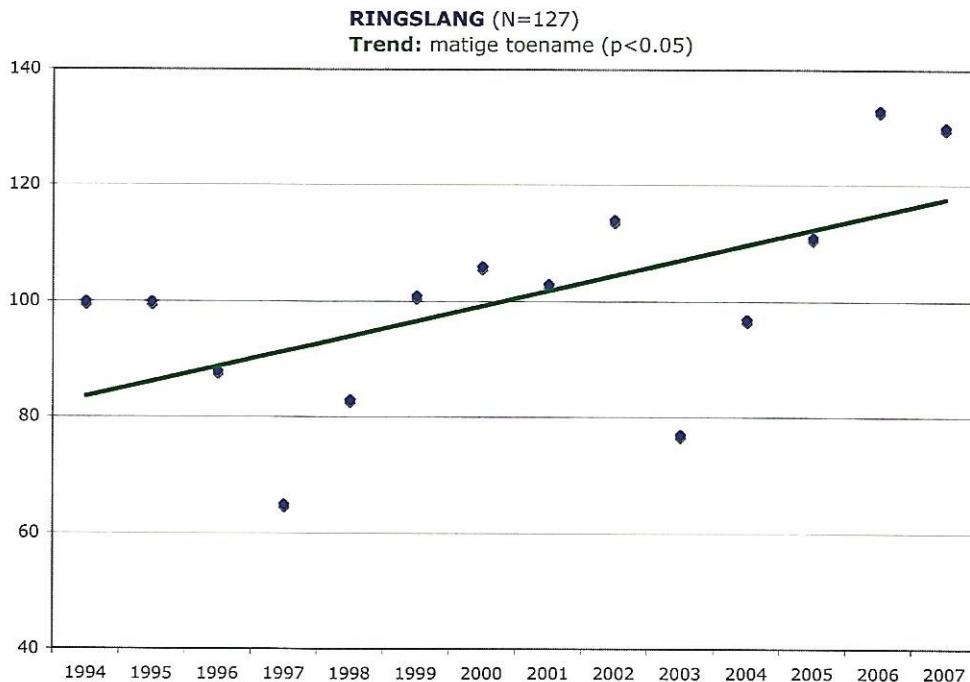
Makkelijke slang II

Meer dan andere reptielen kan de ringslang snel en effectief worden geholpen door soortgerichte maatregelen. De aanleg van broeihopen is het bekendste voorbeeld van zo'n maatregel, daarnaast worden er ook winterverblijven aangelegd en worden verbindingzones geschikter gemaakt. Vaak reageert de ringslang heel snel op dit soort maatregelen. Zo zorgen enkele broeihopen in Amstelveen al jarenlang voor een gegarandeerde succesvolle voortplanting voor deze geïsoleerde populatie die mede hierdoor weer groeit. In Friesland wierp een provinciaal beschermingsplan snel vruchten af. Ook elders wordt volop gewerkt aan de ringslang: zo zijn er ringslanggroepen/enthousiastelingen actief in o.a. Houten, Flevoland, Waterland en Zuid-Limburg.

Regionale verschillen

Landelijk gezien neemt de ringslang matig toe. Regionaal zijn er echter verschillen waarneembaar. Flevoland en Friesland springen eruit; in deze provincies vertoont de ringslang een sterke toename. Flevoland wordt nog volop gekoloniseerd door de ringslang, de populaties daar zullen voorlopig nog wel blijven groeien tot de draagkracht van de, soms uitgestrekte, leefgebieden is bereikt. In Friesland werpt het uitstekende provinciaal beschermingsplan vruchten af. Helaas zijn er ook regio's waar de ringslang het niet goed doet, dat is vooral het geval in Zuid-Holland en op de trajecten langs spoorwegen, reden voor deze achteruitgang zijn voornamelijk niet duidelijk. De rijkste ringslangtrajecten bevinden zich rondom het IJmeer (Diemerzeedijk, PEN-eiland, Spoor Diemen), in de Noordoostpolder (Kuinderbos) en bij Gouda (Noorderhout). Waar de andere eierleggende reptielen (zanden muurhagedis) de afgelopen jaren onmiskenbaar terrein hebben gewonnen laat de ringslang geen spectaculaire toename zien. Beide hagedissoorten gebruiken zonnewarmte voor de incubatie van hun eieren, dat heeft hen de afgelopen jaren geen windeieren

Indexcijfers ringslang

Links
gefotografeerd op
4 mei 2007
Rechts
gefotografeerd op
24 april 2008
Hiep Hiep Hoera-
een terugvangst!
Foto's Edo
Goverse

gelegd. De ringslang echter gebruikt vooral warmte die vrijkomt door compostering en daar heeft het klimaat natuurlijk veel minder invloed op. Des te verheugender dat de ringslang de laatste jaren een lichte toename vertoont. Blijkbaar nemen de leefgebieden van de ringslang in kwaliteit én kwantiteit toe want de mobiele ringslang duikt regelmatig op op nieuwe plaatsen.

Wisselend waarneembaar

De trefkans van de ringslang varieert nogal per habitat. Zo is het in de laagveengebieden als in de Kop van Overijssel al een hele prestatie om één ringslang te zien tijdens een telronde terwijl er op de toptrajecten zo'n 20 tijdens een telronde kunnen worden gezien. Trajecten met een dijk zijn duidelijk in het voordeel omdat hier het hele jaar door slangen kunnen worden waargenomen. Uit onderzoek op de Diemerzeedijk kwam naar voren dat subadulte ringslangen op andere tijdstippen en andere plekken te vinden zijn dan volgroeide ringslangen. Op de Veluwe zijn er trajecten waar de ringslang onregelmatig gezien wordt, het gaat hier waarschijnlijk om trekkende dieren die 'per ongeluk' op een traject worden waargenomen; zo presteerde collega Edo het om tijdens een zoektocht naar gladde slangen op een gortdroogheideterrein bij Ede geen gladde maar ringslangen te vinden. Hoogstwaarschijnlijk ging het hier om wijfjes op de terugweg van de eiafzetplek.

Lekker dichtbij

Waar wij voor andere soorten vaak een behoorlijke afstand moeten rijden komt de ringslang lekker dichtbij, tot in Amsterdam zelf, voor. De voorkomens rondom het IJmeer

maken deel uit van het Meetnet en worden al vanaf 1990 door ons onderzocht. Zo kwamen we er achter dat vrouwtjes vele kilometers trekken om hun eieren af te zetten; dat vóór de aanleg van IJburg het IJmeer daadwerkelijk werd overgezwommen; dat er uitwisseling is tussen de verschillende groepen ringslangen; dat er ook op Pampus wel eens een ringslang verzeild raakt; dat extreem giftige milieus zoals de voormalige stortplaatsen op Diemerzeedijk en de Volgermeerpolder succesvol als ringslanghabitat worden ingericht; dat de groeisnelheid van individuele slangen geweldig kan variëren en natuurlijk dat ringslangen ontzettend kunnen stinken.

Referenties

- Melchers, Koningen & Daalder, 1999. Ringslangen van de grote en Kleine poel bij Amstelveen. *Natura* 96(2): 44-48.
Zuiderwijk, de Wijer & Janssen, 1999. Ringslangen en IJburg: teloorgang van een metapopulatie. *De Levende Natuur* 100(6): 214-219.
Van den Bogert, 2002. Geef de Ringslang in Fryslân een kans. *Provinsje Fryslân, Leeuwarden*.
Janssen, 2000. Ringslangen waarnemen kan moeilijk en makkelijk zijn, de dijk maakt het verschil. *RAVON Nieuwsbrief Meetnet Reptielen* 18: 3-5.
Janssen, 2003. Ringslangen in stad en land. *RAVON Nieuwsbrief Meetnet Reptielen* 29: 37-39.
De Wijer, 2001. Trefkans van adulte en subadulte ringslangen. *RAVON Nieuwsbrief Meetnet Reptielen* 20: 9-10